

ADAM KRUPA

*Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Poznaniu
Wydział Spraw Terenowych*

KATARZYNA KRUPA

*Starostwo Powiatowe w Słupcy
Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa*

POTENCJALNE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE PAKIETU 3. PROGRAMU ROLNOŚRODOWISKOWEGO NA SIEDLISKA PRZYRODNICZE BĘDĄCE POD OCHRONĄ

1. Wstęp

Program rolnośrodowiskowy jest istotnym narzędziem ochrony przyrody. Ze względu na możliwą skalę zastosowania jest być może największą szansą na ochronę cennych przyrodniczo siedlisk łąkowych i pastwiskowych [Krupa 2009, Błaszowska i in. 2008, Ślósarz, Gmiąt 2007]. Nie jest jednak narzędziem doskonałym. Decyduje o tym szereg ograniczeń. Należy do nich chociażby dobrowolność korzystania z jego możliwości (co z drugiej strony jest istotną zaletą), w tym brak gwarancji kontynuacji po okresie pięcioletnim. Obecnie nie ma też realnego wpływu na możliwości wyboru przez rolnika pomiędzy pakietem 3., a 4. lub 5. Ostatecznie zostało to przypieczętowanie zmianą rozporządzenia rolnośrodowiskowego w 2010 r. (Dz. U. Nr 76, poz. 500), kiedy to zrezygnowano z opiniowania planów działalności rolnośrodowiskowej przez regionalnych dyrektorów ochrony środowiska. Wydaje się, że także obecny system kontroli ARiMR nie gwarantuje pełnego powodzenia programu.

Analizując wymogi poszczególnych pakietów i wariantów przyrodniczych nadsuwa się wnioski, że pakiet 3. może okazać się szkodliwy dla przynajmniej części siedlisk, które kwalifikują się do pakietu 4. i 5., zwłaszcza dla tych rzadkich, które są chronione w ramach sieci Natura 2000. Doświadczenie wskazuje, że większe ograniczenia pakietów 4. i 5. powodują, że rolnicy rezygnują z nich zadowalając się mniejszymi dopłatami pakietu 3., który jest znacznie łatwiejszy w realizacji – jest więc dla nich konkurencją.

Poniżej przytoczono szereg faktów wskazujących na możliwość wystąpienia negatywnych skutków takiego wyboru, a także na niezgodność z prawem takiego stanu rzeczy.

2. Negatywne oddziaływanie pakietu 3.

Wymogi pakietów 4. i 5. wprowadzają szczegółowe normy gospodarowania dostosowane do danego siedliska, przez co ich realizacja daje znaczną szansę na zachowanie, a nawet odtwarzanie konkretnych zbiorowisk roślinnych. Praktycznie wszystkie cenne siedliska przyrodnicze mogą jednak znaleźć się również w pakiecie 3., którego wymogi są znacznie złągodzone. Nie daje on również możliwości dostosowania użytkowania do różnych siedlisk – wymogi są jednakowe dla wszystkich użytków zielonych. Jest to kluczowe zagadnienie, bowiem wymogi tego pakietu zdecydowanie odbiegają od potrzeb szeregu zbiorowisk roślinnych. Dotyczy to zwłaszcza łąk trzęślicowych, młak niskoturzycowych (mechowisk), słonorośli, muraw kserotermicznych i muraw bliźniczkowych.

Jednym z głównych powodów takiego stwierdzenia w przypadku łąk jest termin pierwszego pokosu. W skrajnym przypadku łąk trzęślicowych różnica pomiędzy 1. czerwca (w pakiecie 3.), a 15. września (pakiet 4. i 5.) wynosi 107 dni. Ponadto zastosowanie dwóch pokosów w roku zamiast koszenia raz na dwa lata dodatkowo wpływać będzie niekorzystnie na strukturę roślinności. Już sam problem sianokosów jest wystarczający, aby negatywnie ocenić wpływ pakietu 3. na te siedliska, a dodatkowe oddziaływanie może wystąpić także ze strony nawożenia lub stosowania/niestosowania wypasu. W przypadku muraw bliźniczkowych wybór pomiędzy wypasem, a koszeniem jest kwestią zasadniczą. Pakiet 3. dopuszcza koszenie, które jest ewidentnie szkodliwe dla tego siedliska i dlatego słusznie w pakietach 4. i 5. przewidziano dla niego wyłącznie wypas. Przykłady tego typu rozbieżności pomiędzy wymogami omawianych pakietów są liczne. Można wykazać także szkodliwość pakietu 3. w przypadku jego zastosowania w obrębie siedlisk łągowych ptaków wodno-błotnych. Tutaj także jednym z kluczowych zagadnień jest termin pierwszego pokosu, który może wypaść w okresie wysiadywania jaj lub wodzenia piskląt. Wymagania poszczególnych siedlisk są raczej dobrze poznane i opisane w literaturze [np. Herbich 2004] stąd pominięto tu szczegóły. Należy jednak podkreślić, że różnorodność siedlisk łąkowych i pastwiskowych zależy nie tylko od warunków środowiskowych (gleba, woda itp.), ale także od systemu użytkowania. Dlatego właśnie jego ujednoczenie sprowadzone do wymagań pakietu 3. należy ocenić jako zdecydowanie niekorzystne.

Biorąc pod uwagę liczne, zasadnicze różnice pomiędzy pakietem 3., a 4. i 5. można stwierdzić, że jego zastosowanie na gruntach stanowiących chronione siedliska przyrodnicze może doprowadzić do zniekształcenia struktury roślinności,

a nawet całkowitego zaniku danego płatu roślinności. Może to być ocenione negatywnie w kontekście obowiązku zachowania właściwego stanu ochrony siedliska na danym obszarze, a także może być uznane za szkodę w środowisku.

3. Aspekty prawne

Każdy kraj Unii Europejskiej odpowiada za utrzymanie tzw. właściwego stanu ochrony siedlisk, w tym ich areału [Pawlaczyk 2010]. Niespełnienie tego obowiązku skutkować może sankcjami. Podstawowym aktem prawnym stanowiącym obowiązek ochrony siedlisk przyrodniczych jest Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (tzw. Dyrektywa Siedliskowa). Odniesienia do niej znajdziemy w aktach prawa krajowego, głównie w ustawie o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880 ze zm.), a w zakresie rolnictwa także w rozporządzeniu rolnośrodowiskowym (Dz. U. z 2009 r. Nr 33, poz. 262 ze zm.) i rozporządzeniu w sprawie minimalnych norm (Dz. U. z 2010 r. Nr 39, poz. 211). Listę siedlisk wymagających ochrony zawiera rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. (Dz. U. z 2010 r. Nr 77, poz. 510). Natomiast ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2007 r. Nr 75, poz. 493 ze zm.) wprowadza swoistą definicję „chronionego siedliska przyrodniczego”.

Poniżej pokrótce opisano problemy wynikające z niewłaściwego zastosowania pakietu 3. w aspekcie ustawy o ochronie przyrody, ustawy szkodowej oraz rozporządzenia w sprawie minimalnych norm.

A. Ustawa o ochronie przyrody

Na podstawie art. 26. tej ustawy Minister Środowiska określa typy siedlisk przyrodniczych będących **przedmiotem zainteresowania Wspólnoty oraz wymagające ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000**. Listę taką opublikowano w przytoczonym wyżej rozporządzeniu z 13 kwietnia 2010 r. (załącznik 1. tego rozporządzenia). Jednocześnie powołano (lub są w trakcie zatwierdzania) szereg obszarów specjalnej ochrony siedlisk Natura 2000, mających chronić poszczególne typy siedlisk. Inaczej mówiąc siedliska te podlegają ochronie na tych obszarach Natura 2000 – są celem ich ochrony (wymienia się je w tzw. Standardowym Formularzu Danych danego obszaru). Niewątpliwie na tych obszarach wymagane jest utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk, co ostatecznie powinno znaleźć wyraz w planie zadań ochronnych lub w planie ochrony. Mogą być w tym celu projektowane specjalne zadania z zakresu czynnej ochrony przyrody. Dobrze w tym aspekcie plasuje się program rolnośrodowiskowy, a szczególnie pakiety 4. i 5. określające konkretne działania mające ochronić poszczególne typy siedlisk. Równocześnie w art. 33. ustawy czytamy o ogólnym (z wyjątkami) zakazie podejmowania działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać na

cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych, dla których obszar wyznaczono. Oczywiście pod pewnymi warunkami (art. 34 i 35) można uzyskać zezwolenie na pogorszenie stanu siedlisk, co jednak obłożone jest warunkami raczej niemożliwymi do spełnienia przez przeciętnego rolnika, np. obciążone jest koniecznością dokonania kompensacji przyrodniczej, a więc uogólniając – koniecznością odtworzenia tego typu siedliska w innym miejscu. Problematyka ta wykracza poza standardową działalność rolniczą wobec tego zostaje tu pominięta. Kolejne wyjątki określone są w art. 36 ustawy, który mówi, że na obszarach Natura 2000 nie podlega ograniczeniu działalność rolna, leśna, łowiecka i rybacka oraz amatorski połów ryb, ale jeżeli nie oddziałuje znacząco negatywnie na cele ochrony obszaru Natura 2000. Jak wyżej wykazano prowadzenie działalności zgodnej z pakietem 3. w obrębie chronionych na danym obszarze siedlisk może na nie negatywnie oddziaływać. Należy też dodać, że potencjalne negatywne oddziaływanie musi być rozpatrywane jako oddziaływanie skumulowane z innymi działaniami wpływającymi negatywnie na dane siedlisko. Z tego powodu nie można z góry uznać, że działalność jednego rolnika nie ma **znacząco** negatywnego oddziaływania, bowiem ogólne przyzwolenie na wprowadzanie pakietu 3. na wszystkich typach trwałych użytków zielonych może z czasem spowodować ich niszczenie przez znaczną ilość rolników i na znacznych obszarach, co w przypadku rzadszych siedlisk może szybko przynieść znaczące straty przyrodnicze. Warto także nadmienić, że stan wiedzy o występowaniu siedlisk na obszarach chronionych ulega systematycznej poprawie, a dla wielu obszarów Natura 2000 wykonano inwentaryzacje obrazujące rozmieszczenie siedlisk chronionych. Urzędnicy zajmujący się ochroną obszarów Natura 2000 mają więc coraz częściej szybki dostęp do niezbędnych danych bez konieczności każdorazowej ich weryfikacji w terenie. Dane tego typu mają także przyrodnicy i organizacje pozarządowe, co umożliwia kontrolę społeczną stanu siedlisk, co z kolei może skutkować np. zgłoszeniem szkody w środowisku lub zagrożenia szkodą, czego podstawy opisano w kolejnym punkcie.

Istotna jest także kwestia ochrony siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000. Istnieją dwa podejścia do tego zagadnienia. Pierwsze uznaje, że siedliska wymienione w wyżej cytowanym rozporządzeniu podlegają ochronie jedynie na obszarach Natura 2000. Jeśli tak jest, to problem pakietu 3. dotyczy jedynie tych obszarów chronionych – co nie umniejsza rangi problemu, bo tam właśnie koncentrują się stanowiska ważnych typów siedlisk. Drugie podejście polega na uznaniu, że siedliska te podlegają ochronie na całym terytorium UE, a więc i w całej Polsce. Przemawiać za tym mogą m.in. pewne zapisy rozporządzenia określającego listę typów siedlisk będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty oraz wymagających ochrony przez tworzenie obszarów Natura 2000.

Załącznik 1. tego rozporządzenia, w przeciwieństwie do kolejnych załączników odnoszących się do gatunków, nie rozgranicza w poszczególnych kolumnach

tabeli tych elementów, które są przedmiotem zainteresowania Wspólnoty i w ich obrębie tych, które wymagają tworzenia obszarów Natura 2000. Zatem wszystkie należą do jednej i drugiej kategorii (ustawodawca nie wprowadził rozróżnienia, zatem również interpretatorzy nie powinni go wprowadzać), co logicznie potwierdza także brzmienie tytułu załącznika. Jeśli tak jest, to stosowanie pakietu 3. ma znaczenie na całym obszarze Polski. Jeśli jednak prawidłowe jest pierwsze podejście, to i tak może dojść przy zastosowaniu tego pakietu do **szkody w środowisku** na podstawie ustawy szkodowej, co wykazano dalej.

B. Ustawa szkodowa

Ustawa ta wprowadza i definiuje pojęcie „chronionego siedliska przyrodniczego”, choć należy przyjąć, że wyłącznie na potrzeby tejże ustawy, tj. wynikających z niej procedur. W art. 6. pkt 2. czytamy najpierw, że siedliskami chronionymi są te, występujące na obszarach chronionych (zapewne chodzi o te, które są przedmiotem ochrony danego obszaru). Kolejna część definicji mówi, że chodzi też o tzw. siedliska „naturowe”, czyli określone na podstawie ustawy o ochronie przyrody (a ostatecznie wymienione w przytaczanym już rozporządzeniu), już jednak bez wymogu, że mają być położone na jakichkolwiek obszarach chronionych. Wskazuje to jednoznacznie na fakt, że siedliska „naturowe” są pod pewną ochroną prawną na całym terytorium Polski. Ta część definicji określa bowiem, że również poza obszarami chronionymi może dojść do szkody w środowisku w zakresie siedlisk, czyli są one faktycznie chronione przed negatywnym oddziaływaniem, a ich zniszczenie (lub zmniejszenie wartości) może skutkować sankcjami (np. naprawą szkody). Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2008 r. w sprawie kryteriów oceny wystąpienia szkody w środowisku (Dz. U. z 2008 r. Nr 82, poz. 501) stwierdza, że szkoda w siedliskach występuje, gdy np. nastąpi zniszczenie lub uszkodzenie części chronionego siedliska przyrodniczego, utrata części związanej z nim różnorodności biologicznej, pogorszenie lub utrata specyficznych cech jego struktury. Parametry te niewątpliwie mogą zostać zmienione w wyniku niewłaściwego użytkowania łąk i pastwisk, choć potrzeba nieco czasu, aby skutki te były obserwowalne w terenie. Należy też dodać, że rolnika można uznać za podmiot korzystający ze środowiska w rozumieniu ustawy szkodowej (art. 6, pkt. 9). Pozostaje jeszcze kwestia jego „winy” (art. 2, ust. 1, pkt 2). Wykonując jednak osobiście działalność na gruntach położonych na obszarze chronionym, dla którego istnieją publicznie dostępne materiały o występowaniu danego siedliska (np. SDF), brak wiedzy lub brak umiejętności rozpoznawania siedlisk nie wydaje się argumentem przesądzającym o braku winy [por. Rakoczy 2010]. Ponadto rolnik zobowiązany jest w zakresie korzystania z programu rolnośrodowiskowego do kontaktów z profesjonalnym doradcą, posiadającym stosowne uprawnienia. Problematykę szkód w środowisku, w tym w siedliskach łąkowych, porusza publikacja pod redakcją Lubaczewskiej [2010].

C. Rozporządzenie w sprawie minimalnych norm

Wprowadza ono zakaz niszczenia siedlisk przyrodniczych w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody znajdujących się na obszarach chronionych, a także siedlisk roślin i zwierząt objętych ochroną gatunkową (par. 3 pkt 4). Jest to jednoznaczny sygnał dla prowadzących działalność rolniczą, a także doradzających w tym zakresie, że niektóre siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt mogących występować na gruntach rolnych (np. storczyki, łąki trzęślicowe) podlegają ochronie, a zatem działalność rolnicza musi być dostosowana do potrzeb ich zachowania (co najmniej na terenach chronionych).

Biorąc powyższe pod uwagę można stwierdzić, że zawarcie w planie działalności rolnośrodowiskowej (zwłaszcza świadome – kwestia „winy” w rozumieniu ustawy szkodowej, a trzeba także pamiętać, że niektórzy doradcy są również ekspertami przyrodniczymi), w obrębie pakietu 3. gruntu położonego na obszarze chronionym, na którym znajduje się np. łąka trzęślicowa jest złamaniem prawa, bowiem jak wykazano prowadzenie działalności wg zasad tego pakietu jest niekorzystne dla tego siedliska i może je niszczyć. Problemem pozostaje niestety to, kto miałby wychwycić taką wadę planu, skoro rdoś już ich nie opiniuje, a ARiMR nie posiada pracowników o odpowiednich kwalifikacjach, raczej nie posiadają ich także osoby prowadzące kontrole na gruncie.

4. Możliwe rozwiązania

Przytoczone wyżej argumenty wskazują na rozległy zasięg problemu stosowania pakietu 3., który jest obecnie powszechnie wybierany przez rolników. Poniżej zaproponowano możliwe drogi prowadzące do rozwiązania problemu. Stanowią one jedynie zarys. Każde z radykalnych rozwiązań niesie ze sobą rozległe konsekwencje prawne, a także organizacyjne i finansowe.

Zaproponować można następujące rozwiązania:

1. całkowita rezygnacja z pakietu 3. – rozwiązanie całkowicie redukujące ryzyko niszczenia siedlisk;
2. ograniczenie możliwości zastosowania pakietu 3. tylko do renaturyzacji łąk i pastwisk silnie przekształconych, na których obecnie nie występują siedliska chronione lub na niedawno założonych w celu wykształcenia „lepszych” przyrodniczo zbiorowisk roślinnych;
3. możliwość zastosowania pakietu 3. na obszarach chronionych pod warunkiem:
 - a) uzyskania pozytywnej opinii rdoś – powrót do istniejącego wcześniej zapisu z rozporządzenia, lub
 - b) rzetelnej weryfikacji gruntów przez odpowiednio przygotowanych doradców rolnośrodowiskowych, czego skutkiem byłoby niedopuszczanie

do realizacji pakietu 3. na siedliskach, gdzie może on powodować szkody (czasem wbrew wyborowi rolnika), lub

- c) uzyskania opinii eksperta przyrodniczego o braku na wnioskowanych gruntach siedlisk chronionych w ramach sieci Natura 2000.

Każda z przytoczonych propozycji nie jest wolna od wad. Niewątpliwie kuszące jest całkowite zrezygnowanie ze spornego pakietu, bowiem **jego wymogi właściwie nie wnoszą żadnych istotnych regulacji**, zwłaszcza w przypadku gruntów już w tym momencie użytkowanych ekstensywnie. Nawet termin pierwszego pokosu (1.06.) nie ma tu większego znaczenia. Po części rolnik dostaje dopłaty za to, co i tak robi lub wręcz łagodzi się wymagania użytkowania, które dotąd prowadził. Jedyne sens tego pakietu można dostrzec zatem w przypadku gruntów o kiepskiej wartości przyrodniczej, źle użytkowanych, zaniedbanych lub użytkowanych wyjątkowo intensywnie, gdzie wymogi pakietu faktycznie mogłyby wprowadzić korzystniejsze warunki dla rozwoju runi o charakterze półnaturalnym.

Wątpliwości budzi też przywrócenie wcześniej istniejących opinii rdoś. Choć wskazano na znaczące polepszenie stanu wiedzy urzędów, to jednak istnieją spore ograniczenia w prowadzeniu kontroli terenowych (czasem jednak niezbędnych), a w części przypadków także brakuje kadry o profesjonalnym wykształceniu w tym kierunku. Natomiast opinie ekspertów nie są idealnym rozwiązaniem wobec pojawiających się głosów o zbyt niskich kwalifikacjach części z tych osób. Koncepcja ta ma jednak pewien atut. Zachęciłaby w ogóle do kontaktów rolników z ekspertami. Czasem zdarza się tak, że oględziny eksperta na części gruntów w gospodarstwie faktycznie nie wykazują możliwość zastosowania pakietu 4. i 5. – wydanie opinii w takim przypadku nie byłoby uciążliwe. Problemem może być jednak deficyt ekspertów, bowiem wszystkie sprawy dotyczące łąk wymagałyby wówczas udziału osoby z takimi uprawnieniami, a nie jak dotąd tylko w przypadku chęci skorzystania z pakietów 4. i 5. Natomiast weryfikacja stanu faktycznego na gruncie przez doradców rolnośrodowiskowych budzi zastrzeżenia wobec braku stosownych kwalifikacji w tym zakresie u większości z nich.

5. Podsumowanie

Niniejsze opracowanie to efekt wielu przemyśleń, analiz i dyskusji na temat znaczenia programu rolnośrodowiskowego dla ochrony przyrody, w tym jego roli dla sieci Natura 2000. Przytoczone wyżej argumenty natury prawnej i przyrodniczej niewątpliwie wymagają dalszej dyskusji. Niepodważalny jest jednak fakt, że sposób użytkowania łąk i pastwisk ma kluczowe znaczenie dla ochrony poszczególnych zbiorowisk roślinnych, co znajduje wyraz także w samym programie rolnośrodowiskowym – w pakietach 4. i 5. Rozwiązanie problemu negatywnego wpływu pakietu 3. na niektóre siedliska przyrodnicze zapewne jest w przyszłości

możliwe, choć może nie być proste. Z pewnością jednak nie może występować sytuacja, że rolnik otrzymuje dopłaty w ramach programu rolnośrodowiskowego za działania, które faktycznie będą powodowały niszczenie siedlisk będących pod ochroną.

Skala zjawiska negatywnego oddziaływania pakietu 3. na cenne siedliska przyrodnicze nie jest obecnie znana – nie jest to bowiem zagadnienie podlegające monitorowaniu. Także w planach rolnośrodowiskowych zwykle nie znajdziemy precyzyjnych informacji o tym jakie zbiorowiska roślinne występują na gruncie. Problem ten jest więc poza jakąkolwiek kontrolą. Biorąc pod uwagę ilość wniosków składanych corocznie na ten pakiet (wg danych MRiRW jest to jedno z najczęściej wybieranych działań), można przypuszczać, że opisany problem jest jednak realny.

Ostatnia nowelizacja rozporządzenia rolnośrodowiskowego (Dz. U. z 2011 r. Nr 55, poz. 289) wprowadziła blokadę przystępowania do pakietu 3. poza obszarami Natura 2000. Jest to krok w kierunku wyżej omówionych sugestii. Nie jest jednak w pełni satysfakcjonujący ze względu na to, że nadal może powodować szkody na tych szczególnych obszarach chronionych, gdzie koncentrują się rzadkie typy siedlisk przyrodniczych oraz cennych gatunków flory i fauny.

LITERATURA

1. Błaszowska B., Cofta T., Jobda M. (2008): Poradnik przyrodniczy dla doradców rolnośrodowiskowych. CDR i OTOP, Brwinów;
2. Herbich J. (red.). (2004): Murawy, łąki, ziólorosła, wrzosowiska, zarosła. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. MŚ, Warszawa. T. 3.;
3. Krupa A. (2009): Ochrona krajobrazu w programie rolnośrodowiskowym. Biblioteczka programu rolnośrodowiskowego 2007-2013. MRiRW, Warszawa;
4. Lubaczewska S. (red.). (2010): Strażnicy Natury 2000. Zapobieganie szkodom w praktyce. Fundacja EkoRozwoju, Wrocław.
5. Pawlaczyk P. (2010): Ochrona przyrody po europejsku (4). Bocian. Biuletyn Klubu Przyrodników, 3: 5-9;
6. Rakoczy B. (2010): Zarys metodyki organu ochrony środowiska w postępowaniach prowadzonych na podstawie ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku u ich ochronie. RDOŚ w Poznaniu, Poznań;
7. Ślósarz W., Gmiąt A. (2007): Realizacja programów rolno-środowiskowych w Małopolsce w latach 2004-2006. W: Bałazy S., Gmiąt A. (red.). Ochrona środowiska rolniczego w świetle programów rolno-środowiskowych Unii Europejskiej. MODR, ZBŚRiL PAN, INŚ UJ, Brzesko-Poznań-Turew.

ADAM KRUPA, KATARZYNA KRUPA

POTENCJALNE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE PAKIETU 3. PROGRAMU
ROLNOŚRODOWISKOWEGO NA SIEDLISKA PRZYRODNICZE BĘDĄCE POD OCHRONĄ

Słowa kluczowe: *program rolnośrodowiskowy, pakiet 3., ochrona siedlisk, Natura 2000*

STRESZCZENIE

Analiza funkcjonowania programu rolnośrodowiskowego w Polsce dowodzi jego znaczącej roli w ochronie środowiska, w tym łąk i pastwisk. Nie jest to jednak system doskonały, co wykazano na przykładzie pakietu 3. Jego zastosowanie w obrębie niektórych siedlisk (np. łąki trzęślicowe i murawy bliźniczkowe) może być szkodliwe. Powodem są znaczne rozbieżności wymagań określonych w pakiecie 3. z potrzebami niektórych zbiorowisk roślinnych. Ponadto pakiet 3. jest łatwiejszy w realizacji, skutecznie konkuruje więc z pakietami 4 i 5. Jednocześnie służby ochrony przyrody nie mają obecnie wpływu na wybory podejmowane przez rolników. Powoduje to także wzrost odpowiedzialności doradców rolnośrodowiskowych wykonujących plany dla rolników.

ADAM KRUPA, KATARZYNA KRUPA

POTENTIAL NEGATIVE IMPACTS OF THE THIRD PACKAGE AGRI-ENVIRONMENTAL
PROGRAM ON NATURAL HABITATS THAT ARE PROTECTED

Key words: *agri-environmental program, package No. 3, habitats protection, Nature 2000*

SUMMARY

Analysis of the functioning of the agri-environmental program in Poland demonstrated its significant role in protecting the environment, including meadows and pastures. But this is not a perfect system, as demonstrated by the example of the third package its use within certain habitats (eg molinia meadows, mat-grass grasslands) may be harmful. The reason for the significant differences are the requirements of the third package with the needs of some plant communities. In addition, the third package is easier to implement, thus effectively competes with packages 4 and 5 at the same time protect the wildlife service does not currently have influence on the choices made by farmers. This also increases the responsibility of agri-environmental advisors engaged in plans for farmers.

e-mail: kakrupa@poczta.onet.pl